

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

פרשת תרומה

תורת חיים

פרשת תרומה כוללת ציוויים רבים, ובה התורה מפרשת את המבנה של כל כלי המקדש. עם זאת, עיון בספר המצוות של הרמב"ם מגלה דבר מעניין - הרמב"ם מנה את כל הציוויים הללו במצווה אחת. כך כותב הרמב"ם בספר המצוות:

והמצווה העשרים היא שצונו לבנות בית עבודה. בו יהיה ההקרבה והבערת האש תמיד ואילו יהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה כמו... זה הכלל הוא כולל חלקים ושהמנורה והשולחן והמזבח וזולתם כלם הם מחלקי המקדש והכל ייקרא מקדש וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק...

הרמב"ם מסביר כי כל הכלים המנויים בפרשתנו הם פרטים במצווה הכללית לבנות מקדש, כלומר הראיה של הרמב"ם היא את הכלל העולה מן הכול, עניינו של המקדש, להיות המודל השלם לעבודת ה', המקום המחבר את הכול לעבודת ה', על פי הרמב"ם אין מקדש-משכן בלי כל המכלול, לכן זו מצווה אחת, כי צריך הן את העמל והעבודה (השולחן), והן את החכמה (המנורה), וכך כל כלי וכלי מייצג חלק מהמכלול הגדול של כל חלקי החיים, שכולם מוארים באורה של תורה (הארון). הרמב"ם מפרט בהלכות בית הבחירה את הכלים שמעבבים בבניית המקדש, והוא משמיט כלי אחד מרכזי - הארון. לכאורה הדבר מאד תמוה, הרי הארון הוא הלב של המקדש, הוא הפנימיות שמאורה הכול מואר, ואיך ייתכן שהארון איננו מעבב? ירמיהו הנביא מנבא:

"לא יאמרו עוד ארון ברית ה' ולא יעלה על לב ולא יזכרו בו ולא יפקדו ולא יעשה עוד. בעת ההיא יקראו לירושלם כסא ה'" (ג, טז-יז).

נחלקו המפרשים בדברי הנביא, אך יש מפרשים, שכאשר יבנו שוב את המקדש, לא יהיה ארון. והדבר תמוה מאד, רש"י כותב:

"לא יאמרו עוד ארון - כי כל כניסתכם תהא קדושה ואשכון בה כאלו הוא ארון"

והמצודת דוד כותב:

לא יאמרו עוד ארון ברית ה' - ר"ל לא יאמרו עוד זה לזה נלך לפני הארון להתפלל שמה כי לפי מרבית העם לא יוכלו כולם לבוא שמה כי המקום לא יכילם:

ולא יעלה על לב - לא יעלה מי בלבו ללכת שמה אף יחידי כי מאוד יקשה לבוא שמה מדוחק המון העם:

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

ולא יעשה עוד - לא יהיה נעשה עוד ארונות אחרות למען יוכלו כולם לבוא לפני אחד מהם **וכאשר יאמר למטה שהשראת**

השכינה יהיה בכל ירושלים ושמה יקובל תפלת המתפללים.

בסא ה' - ר"ל גם שמה תהיה השראת השכינה:

כלומר, העולה מדברי רש"י והמצודת דוד ועוד מפרשים, שחרף ההבנה המוטעית שהקדושה נמצאת רק בארון, הקדושה תתגלה בכל ירושלים, הקדושה תתרחב ותתפשט ותגדל, ויתגלה שבכל המעשים יש קדושה.

ואולי לכך מכוונים חז"ל באומרם:

"...מה אני מקיים 'ודמשק מנוחתו' עתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק שנאמר 'ודמשק מנוחתו', ואין מנוחתו אלא

ירושלים שנאמר 'זאת מנוחתי עדי עד', אמר ליה ומה אני מקיים 'ונבנתה העיר על תלה', אמר ליה שאין עתידה לזוז ממקומה,

אלא מה אני מקיים 'ורחבה ונסבה למעלה', שעתידיה ארץ ישראל להיות מרחבת ועולה מכל צדדיה בתאנה זו שרחבה

מלמעלה וקצרה מלמטה, ושערי ירושלים עתידים להיות מגיעים עד דמשק שנאמר 'אפך כמגדל הלבנון צופה פני דמשק'...

כלומר הפסוקים בירמיה מדברים על ירושלים, אך כל ארץ ישראל, תגלה שיש קדושה והכול מחבר לה'.

אנו יודעים כי בסוף ימי בית ראשון, נגנז הארון. אמנם הגמרא דנה מה קרה לארון בדיוק (יוםא נג, ב-נד, א), אבל על כל פנים מפורש שלא היה ארון בבית שני. למרות זאת, המקדש השני פעל כמו המקדש הראשון - כל חיובי הקרבנות והעבודה נעשו לפי הדין.

אלא שדבר מעניין הוא שיחזק שלמרות שהרמב"ם לא מנה את הארון בין כלי המקדש המעכבים, הוא מנה לאו מיוחד לגבי צורת הארון. כך כותב הרמב"ם:

והמצוה הפ"ו היא שהזהירנו מהוציא בדי הארון מתוך הטבעות והוא אמרו יתעלה 'בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו'.

והעובר על לאו זה לוקה. ובסוף מכות (כב א) אמרו כשזכרו מחוייבי מלקות והא איכא המסיר בדי הארון, רוצים שהוא גם כן

לוקה, ואזהרתיה מהכא מלא יסורו ממנו. הנה כבר התבאר לך שהיא מצות לא תעשה ולוקין עליה.

הרמב"ם פוסק שאסור להוציא את הבדים מהארון, והעושה כן עובר על לאו מדאורייתא. פסק זה מעורר תמיהה - אין מצווה לדורות לעשות ארון, אבל יש איסור להוציא את הבדים מהארון?

כותב הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל, אחד מגדולי דורנו:

"ההבנה היא שחלק ממבנה הארון הוא בדי הארון - התורה ציוותה לעשות לארון בדים כדי שהוא יהיה נייד. מובן מדוע נניידות הארון היא נחוצה במדבר - הרי הם היו עוברים ממקום למקום והיו צריכים להעביר גם את הארון איתם. לכאורה, בגלל זה התורה ציוותה לשים בו בדים, אבל גם כאשר בנו את המקדש אסור היה להוציא את הבדים מתוך הארון. נמצא כי גם הניידות היא חלק ממבנה הארון.

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

התורה הקפידה שארון הקודש, שהוא הכלי שמחזיק את התורה בתוכו, יהיה נייד גם לאחר בניית המקדש. כאשר בנו את המקדש הניחו את הארון בתוך קודש הקודשים והמקום התקדש לעולם ולעולמי עולמים - אין הארון יוצא מקודש הקדשים, ובכל זאת התורה הקפידה שאין להוציא את הבדים. מכיוון שהארון מסמל את כוח התורה הארון מוכרח להישאר נייד. לכן יכול להיות מקדש בלי ארון. האם היעדר הלוחות פירושו היעדר התורה? גם בלי לוחות וגם בלי ארון יש תורה. אמנם תורה זו חייבת להישאר ניידת, תורה שמונחת בקרן זוית אינה תורה, אך אין היא תלויה באבן, עץ וזהב.

הגמרא במסכת קידושין (סו, א) מספרת על המלך ינאי שרצח כמות גדולה של חכמים. הוא הציג את עצמו כמי שמגן על התורה, ולפני שהוא הרגם הוא שאל לאלעזר בן פועירה שיעץ לו להרגם: "תורה מה תהא עליה?", וענה לו הלה: "הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד". הם לא הבינו שתורה כזו איננה תורה. חלק מההגדרה של תורה היא שהיא ניידת, ולכן הארון היה נייד. היום היינו אומרים שהוא רצה להעמיד את התורה בפינה, אבל תורה שניתן להעמיד בפינה אינה כלום.

לכן רבא אמר: "כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה" (מכות כב, ב). אותם אנשים לא מבינים כי אדם גדול חשוב יותר מספר תורה. חכם הוא תורה של בשר ודם. הוא הולך ומסתובב, נכנס ויוצא, אבל ספר תורה יושב לו בקרן זוית ולא מפריע לאף אחד. ספר תורה אינה תורה בעצמה, עד שהתורה שבה הופכת ניידת. לכן, גם כשהיו לוחות והארון ישב בכבוד גדול בתוך קודש הקודשים, הארון היה צריך להיות נייד. מי שמסיר את הבדים פוגם בעצם מהות התורה.

בעת, אנו מגיעים לנקודה העיקרית. כבר עמדו על כך שכתוב בפסוק "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם" (שמות כה, ח). לא נאמר "ושכנתי בתוכו", בתוך המשכן, אלא "בתוכם", בתוך עם ישראל. המצווה שנצטוונו עליה בפרשת תרומה היא לעשות מקדש כך שהשכינה תוכל לשרות בתוך עם ישראל. אנו שואפים לכך שהשכינה, התורה, לא תהיה מוגבלת למקום מסוים, אלא שהיא תמלא את עם ישראל כולו. זוהי מטרת בניית המקדש.

כדי להגשים את המטרה העליונה הזאת, צריך שהתורה תצא ותשפיע, צריך שכל אדם, יחיה תורה בכל מערכות חייו, יקיים 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים', את הפרשה הקטנה שהכול תלוי בה: 'בכל דרכיך דעהו'.

ממשיך הרב רבינוביץ וכותב: "אדם צריך להבין כי התורה נותנת לו מדד למדוד את כל המצבים השונים שהוא נתקל בהם. ברור שבכל סיטואציה ישנם צדדים רבים ודעות שונות שנובעים מתוך המורכבות העצומה של המציאות, אבל הכלי שאתו ניגשים למצבים השונים צריך להיות התורה - אפילו אם היא אינה מספקת דרך חד-משמעית להכריע בכל מקרה.

אדם שאומר שדבר מסוים, שעסק מסוים או מקצוע מסוים, לא שייך לתורה עוקר את התורה. ברגע שאדם חושב שיש מישורים בחיים שאין לתורה שום שייכות אליהם, התורה שלו מאבדת את עצם מהותה. תורה שאינה מאירה את החיים, שלא ניידת ושלא משפיעה על כל מערכות העולם - אינה תורה. אמנם הטענה שיש מישורים רבים שאין לתורה מבוא בהם

דבר תורה לשבת

מאת הרב גור גלון

נשמעת הרבה, אבל זוהי טענה שנוגדת את מהותה של התורה כדבר ה' שמסתובב בכל העולם ומשפיע עליו. אנחנו צריכים להבין כי מטרת התורה היא להפוך את כל העם למקום השראת השכינה ולהפוך כל אחד ואחד לכלי להשראת השכינה".

יהי רצון שנזכה לחזון הגדול הזה, לחיות תורה בכל מערכות חיינו!